

ОБРАЗ МАРГІНАЛЬНОГО ГЕРОЯ В ЛІТЕРАТУРІ

Козлова Юлія

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Про феномен маргінального героя в світовій літературі заговорили тільки в середині XX століття, в епоху постмодернізму, з появою таких авторів, як У. Берроуз, Х. Томпсон, Ж. Жене, Г. Міллер, Ч. Буковські тощо. Але письменники-маргінали, що виходять у своїй творчості за межі наявної в той чи інший період літературної течії, суспільної моралі, а також часто використовують табуйовані теми, існували протягом усього світового літературного процесу.

Роман римського письменника Гая Петроні «Сатирикон», створений в I ст. до н. е. оповідає про пригоди двох товаришів Енколпія й Аскілта. Вони є яскравими зразками маргінального героя: Енколпій «вчинив зраду, вбив людину, осквернив храм» [1], а Аскілт «молода людина, що погрузла у хтивості» [1]. Крім того, роман наповнений натуралістичними описами оргій і бенкетів, що для читача наступних епох було табуйованими темами. Петроній фіксує приклади падіння моралі в Римській Імперії, створюючи цілу галерею маргінальних персонажів, які проводили час в розпусті й пияцтві.

В епоху пізнього середньовіччя досвід життя і творчості французького поета Франсуа Війона також може бути наочним прикладом маргінальності. Ф. Війон був злодієм, вбивцею, вигнанцем. Маргінальність письменника знайшла художнє відображення в парадоксальних і пародійних рисах його поезії, а також у використанні злодійського жаргону. У віршах Ф. Війона відображена його симпатія до покидьків суспільства, до всього підозрілого і злочинного.

Ліричний герой Ф. Війона, безумовно, маргінал. Увійшовши в число «вічних образів» літератури, він надихнув не одне наступне покоління письменників щодо зображення подібних героїв.

В епоху бароко німецький письменник Ганс Якоб Крістоффель фон Гріммельсгаузен створює роман «Сімплісіссімус». Між бароковим мистецтвом і світоглядом, що характеризується примхливістю, еклектичністю, неприродністю, «порочністю» (італійське слово «barocco» означає «порочний», «розпущений», «схильний до надмірностей»), і сучасною нам культурою постмодернізму можна провести паралелі. Літературний символ епохи бароко – блукач, відірваний від світу й суспільства. Таким є Сімпліцій Сімплісіссімус і сам Гріммельсгаузен, вони виступають маргіналами стосовно усталеної німецької літературної традиції. Письменник не був визнаний за життя. Науковці й титуловані письменники або зовсім його не помічали його, або відгукувалися про нього зі зневагою.

Продовжувачем традиції скитальця Симплісиссимуса є Лемюель Гуллівер, персонаж, створений англійським письменником епохи Просвітництва Джонатаном Свіфтом. Гуллівер всюди виявляється зайвим: для ліліпутів він занадто високий, для велетнів – занадто малий, для жителів Лапути – дурний, для еху – розумний, для гуїґнгмів – незвичайний. У будь-якому з цих товариств Гуллівер є аутсайдером, маргіналом.

У кінці XVIII ст. маркіз де Сад представив новий образ маргінального героя, з якого зняті всі обмеження, починаючи із соціальних, і завершуючи релігійними. Подібними прийомами користується Артюр Рембо, якого можна назвати прямим спадкоємцем Ф. Війона і маркіза де Сада. А. Рембо – один з так званих «проклятих поетів» (за визначенням П. Верлена), знедолених і не визнаних.

Отже, образ маргінального героя, який є феноменом літератури другої половини XX ст., пройшов довгий історичний шлях в західноєвропейській літературі, починаючи з античних часів і закінчуючи епохою модернізму, і набув характерних ознак:

1. Натура маргінала характеризується спонтанністю поведінки. Вона вимагає здійснення мрій в той момент, коли вони є актуальними.

2. Для маргінала немає рамок, що обмежують форму здійснення його бажань. Відчуваючи потребу допомогти, зробити щось або підтримати когось, маргінал втілює своє бажання саме в той момент, який вважає найбільш для цього відповідним.

3. У сучасному суспільстві стосунки між людьми в основному побудовані на дотриманні умовностей певних соціально-психологічних ролей, на носінні своєрідних «масок», якими люди прикривають свої справжні думки й бажання, не дозволяючи їм вирватися назовні. У той же час маргінал перебуває виключно в злагоді зі своїми душевними пориваннями. Така щирість, у свою чергу, нерідко породжує конфлікти.

4. Як правило, маргінал персоналізує релігію, підганяючи її під себе, під свою «неповторну сутність», створюючи таким чином «індивідуальну» релігію на основі своєї особистої схильності.

Таким чином, маргінальна література є невід'ємною частиною літератури в цілому. Образ маргінального героя завжди існував і залишається одним з найбільш актуальних і сучасних, кожен раз вбираючи в себе характерні для тієї чи тієї епохи риси.

Література

1. Арбитр Г. П. Сатирикон. URL: <http://www.rulit.net/books/satirikon-read-228164-1.html> (дата звернення: 15.05.2021р.)

2. Феофанов К. А. Социальная маргинальность: характеристика основных концепций и подходов. Москва : Современник, 1987. 303 с.

СПЕЦИФІКА МОДЕЛЮВАННЯ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ В ІСТОРИЧНОМУ РОМАНІ «ОСТАННЯ ПРИНЦЕСА КОРЕЇ» КВОН БЙОН

Колядич Анастасія

Київський національний університет імені Тараса Шевченка